

EDNA VAHTER

KUNST 1

ÕPETAJA RAAMAT

Metoodilisi mõtteid I klassi tööraamatu "Kunst" juurde

Toimetaja: Meelis Lainvoo
Kunstiline toimetaja: Tiit Tõnurist
Küljendaja: Lauri Haljamaa

Tallinn, 2007
© Edna Vahter, 2007
© Kirjastus Koolibri, 2007

ISBN 978-9985-0-2074-6

Kõik õigused on kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku eelneva kirjaliku nõusolekuta pole lubatud ühtki selle õppevahendi osa paljundada ei elektroonilisel, mehaanilisel ega muul viisil.

Kirjastus Koolibri
Hiiu 38, 11620 Tallinn
www.koolibri.ee

Trükitud Greifi trükikojas

SISUKORD

Lähteks	4
1. kunst meie ümber	6
2. saame tuttavaks	8
3. esimesed kunstiteosed	10
4. punktid ja jooned	12
5. igalt poolt vaadeldavad asjad	14
6. suur maalimistö	16
7. tähtsad tavalised esemed	18
8. korrapärane kordamine	20
9. volditud paber	22
10. teistmoodi aknad	24
11. kunstiteose lõhn ja maitse	26
12. printsessid ja kangelased	28
13. uued värvid	30
14. peaaegu ühesugused	32
15. linnas või maal	34
16. mängurõõm	36
17. väike mets	38
18. parim sõber	40
19. lähedal ja kaugel	42
20. liikuvad leiutised	44
Hindamisest	46
Toetavad allikad	48

LÄHTEKS

Kogu koolieelne periood on olnud laste elus ettevalmistus kooliks. Kooli tulles võivad lapsed oma kunstiliselt arengult ja kogemustelt-oskustelt olla väga erineval tasemel. On nii neid lapsi, kes käinud lasteaias ja saanud seal juba teatava kunstikogemuse, kui ka koduseid lapsi, kelle ainukesteks töövahenditeks on olnud pliiats ja paber. Spontaanne joonistamine, kritseldused, geomeetristest kujunditest kombineeritud joonistused võivad olla omased ka veel esimesse klassi tulijale. Kui lapsel on kahe-kolme aasta vanuselt jäänud vahele kritseldamisperiood, võib näiteks juhtuda, et kuue-seitsme aastasena pole lapse motoorika arenenud piisavalt, et õppida kirjutama. Kui talle pole antud kritseldamiseks ja skemaatilisteks joonistusteks võimalust koolieelses eas, võib see saada takistuseks lapse edasisele arengule koolis. Samas võib laps olla oma kunstilises arengus teistest ees. Järelikult seisab õpetaja ees tõsine väljakutse seista silmitsi kõikide nende erinevustega.

Laps jõuab alles seitsme- kuni kaheksa-aastaselt enam-vähem süsteemse ja detailiseeritud kujutamisiisini. Selleks ajaks on lapsel kujunenud pildilised sümbolid, mida ta kasutab jätkuvalt oma joonistustes teatud kindlates tähendustes. Esemed pildil on omavahel seotud, värvid kajastuvad pildil nii, nagu nad on looduses. Kujundid ja vormid on lihtsalt defineeritavad ning sageli liialdatud: näiteks on inimene suurem kui maja, lilled on suuremad kui inimesed jne. Tihti peale kujutavad lapsed "joont", mis jääb maa ja taeva vahele.

Koolieelne iga on olnud rõõm kunstiloomise protsessist, nüüd, kui 7-aastased lapsed on tulnud kooli, võib muutuda tulemus nende jaoks järjest tähtsamaks. Lapsed on jõudnud oma arengus konkreetsete soorituste perioodi. Selline olukord võib laste kunstiloomingus tekitada vastuolu: ettekujutus lõpptulemusest on reaalsem kui väike käsi veel suudab luua. Seetõttu tuleb olla selles vanuses laste juhendamisel tähelepanelik ja ettevaatlik.

I klassi kunstitööraamat on koostatud just eelnevalt käsitletut silmas pidades. Tööraamatus on välja pakutud teemasid, kunstiloominguks vaja minevaid seletusi ja mitmesuguste vahendite ning materjalide kasutamisevõimalusi kahekümnes peatükis. Tööraamatu iga peatükk sisaldab just nii palju materjali, et seda on võimalik käsitleda ühe kuni nelja (ja miks mitte ka rohkema) õppetunni vältel. See annab õpetajale võimaluse ise planeerida aega vastavalt klassi ja kooli võimalustele. Samas jätab antud teemade käsitus suhteliselt vabad käed ka tööraamatuväliselt kunstitunde planeerida, mis on õppeainesse loova suhtumise korral vägagi vajalik ja isegi soovitatav, lähtudes konkreetsete õpilaste, klassi ning kooli huvidest ja vajadustest. Peatükke ei pea läbima esitatud järjekorras, vaid just nii, kuidas on teie õpilastele sobilik. Samuti võib teema raames mõne tööülesande asendada teisega. Tööraamat on planeeritud nii, et õpilasel on võima-

lus kasutada selle lehekülgi visandamiseks ja ülesannete lahendamiseks, mida siis võib lahendada nii individuaalselt kui ka klassisituatsioonis õpetaja toetavaid juhendeid järgides. Ükski õppeülesanne ei määra täpselt ära, milline peaks välja nägema õpilase praktiline tulemus. Igale ülesandele tuleb läheneda just nii, kuidas õpilane soovib ning millised on hetke võimalused.

Esimesse klassi tulijad ei pea oskama veel lugeda ega kirjutada. Seega võiks-tuleks tööraamatu kasutamisega veidi oodata, alustuseks võiks õpilastega lihtsalt kunstitundides vestelda, paluda neil kaasa võtta lasteaia kunstitööde mapid, valida sealt välja õpilaste lemmiktööd ning vaadata ja vestelda. Samuti võib esimeste kunstitundide jooksul kujundada tööraamatu kaaned. Alati tasub paluda õpilastel midagi vabalt kujutada, see annab õpetajale hea ülevaate iga õpilase arengust. Kunstiülesandeid lahendades on õpilaste töötempo reeglina väga erinev, seetõttu on peaaegu iga teema järele planeeritud lisaülesanne või teemakohane väike käe harjutus, mida õpilased saavad lahendada iseseisvalt tunni lõpus või koduülesandena. See asjaolu ei tähenda, et tööraamatut peaks kodu ja kooli vahet pidevalt kaasas kandma. Lähtuge siinkohal jälle kõige mugavamast ja sobivamast variandist nii teie enda kui ka teie õpilaste jaoks.

Käesolev metoodiline vihik on teie tööraamat – täiendage, tehke märkmeid, tõmmake maha, ainult nii saab võimalikuks mõtestatud õpetamine-õppimine. Selleks on suunavalt kirja pandud tööraamatu peatükke puudutav õppesisu, mõisted, võimalikud seosed ja arutluseks mõeldud küsimused. Õppesisu esitamisel on lähtutud nii kehtivast riiklikust õppekavast kui ka uuest kunsti ainekava projektist. Õpetajaraamatus välja toodud mõisted on eelkõige teile teemas orienteerumiseks, õpilastele mõeldud on tööraamatus. Lähtuvalt olukorrast võib otsustada, mil määral õpilastele lisainformatsiooni anda. Võimalikud seosed on esitatud silmas pidades võimalust I klassis erinevaid teadmisi ja oskusi lõimida. Arutluseks mõeldud küsimused on suunavad ja võiksid õpilasi nende loomingus inspireerida. Lisatud on mõned tähelepanekud, soovitused ja võimalused tööraamatu teemade käsitlemiseks ning ülesannete lahendamiseks. Lahtiseks on jäetud eesmärkide, eeldatavate õpitulemuste ja hindamise sisu, sest nende sõnastaja peaks olema teema ja tunni tegelik läbiviija. Oluliseks on peetud jätta ka vaba ruum teie enda mõtete ja tähelepanekute tarvis. Metoodilise vihiku lõpus on kirja pandud mõned mõtted hindamisest ja toetavate allikate nimistu, mida vajadusel täiendage.

Palju rõõmu Teile tööraamatu kasutamisel!

KUNST MEIE ÜMBER

vaja läheb: *kunstiteoste reproduktsioonid, joonistamisvahendid*

õppesisu

kunstiteoste vaatlus, nendest rääkimine

mõisted

kunst – igasugune loominguline tegevus ja selle tulemusel sündinud teos

kunstiteos – loomingulise tegevuse käigus sündinud teos

kunstnik – inimene, kes loob kunstiteoseid

eesmärk(gid)

eeldatavad õpitulemused

võimalikud seosed

kirjandus – kultuurilise mitmekesisuse ja loomingulise töö tulemuse väärtustamine, väärtushinnangute ja eetiliste hoiakute kujundamine, loovvõimete arendamine

keskkond ja jätkusuutlikkus – inimese tegevus ja vastutus keskkonna eetilise ilme kujunemises

väärtused ja kõlblus – avatus erinevate loominguliste eneseväljenduste suhtes

arutluseks

- miks kunstiteoseid luuakse?
- kust maalt võivad kunstnikud olla pärit?
- mida võib märgata kunstiteose juures?
- milline on õpilase arvates olnud kunstniku idee ja kuidas ta seda edasi annab?
- milliseid kunstiteoseid on õpilased loonud?

lisaks

- eelnevalt võib paluda õpilastel kaasa tuua üks enda loodud kunstitöö, selle põhjal võib olla hea vestlust jätkata
- vaadake võimalikult erinevaid reproduktsioone või võimalusel originaaltöid
- arutlege kodukoha kunstiteoste üle
- jutustage mõni huvitav lugu, näiteks Egiptuse vaarao Tutanchamoni hauakambri avastamisest
- vestluse käigus on võimalik saada ülevaade õpilaste teadmistest ja kogemustest
- _____
- _____
- _____

hindamine

tähelepanekud

SAAME TUTTAVAKS

vaja läheb: A3 paber, harilik pliiats, värvi- ja viltpliiatsid

õppesisu

materjalid ja töövahendid
kujutamine fantaasia järgi
tähtede kujundamine

mõisted

kujutamine – konkreetsel, nähtaval kujul esitamine
kujundamine – objektidele kuju, vormi või ilme andmine

eesmärk(gid)

eeldatavad õpitulemused

võimalikud seosed

käsitööõpetus – disain, kaunistamine
emakeel – õiged tähekujud, joonistähed
keskkond ja jätkusuutlikkus – materjalide otstarbekas kasutamine
tervis ja ohutus – töövahendite sihipärane kasutamine ja ohutud töövõtted, töökoha korrashoid

arutluseks

- milleks on vaja erinevaid töövahendeid ja materjale?
- kuidas peaks töövahendeid kasutama ja hoidma?
- millised töövahendid ja materjalid on õpilaste lemmikud?
- mis on ühist õpilastel ja töövahenditel-materjalidel?

lisaks

- tähed võivad olla laiad ja kitsad, kõrged ja madalad
- tähtede võib joonistada mustreid ning need värvida
- oluline on meeles pidada, et tähe kuju jääks siiski ka teistele arusaadavaks
- tähed võib joonistada A3 paberile, mis on pikkupidi pooleks lõigatud
- paberi valikul tuleks lähtuda sellest, kuidas “nimesid” edaspidi eksponeeritakse või kasutatakse
- tausta võib täita väikeste kirjutatud tähtedega
- A3 paberile kujundatud tähed võib paberist välja lõigata ja kleepida need näiteks värvilisele paberile
- nime saab paigutada ka kapile või õpilase tööde mapile
- võib kasutada ka tähešabloone nende õpilaste puhul, kes veel ei kirjuta tähti ega oma nime
- lisaülesande võib lahendada ka soojendusülesandena: vaadake, mis tähed piltidel on ja arvake, miks on tähtede just selline kuju antud

- _____

- _____

hindamine

tähelepanekud

ESIMESED KUNSTITEOSED

vaja läheb: *joonistusvahend, lame kivi, veekindel viltpliiats, akvarellid, pintsel, veetops*

õppesisu

looma kujutamine
joonistamine viltpliiatsiga
maalilise pinna loomine

mõisted

koopajoonis – kiviaegne koopa seintele joonistatud pilt

eesmärk(gid)

eeldatavad õpitulemused

võimalikud seosed

emakeel/ inimene ja keskkond – loodus, loomad, elukeskkond

arutluseks

- miks olid loomad inimese jaoks tähtsad?
- milliseid töövahendeid ja materjale võisid inimesed kasutada?
- mille poolest erinevad koopajooniste loomad laste joonistatud loomadest?

lisaks

- jalutuskäigul loodusesse koguge sobivaid kive
- jutustage lugu koopajooniste leidmisest
- kivijoonistused võib üle lakkida
- kinnitage paber kleplindi abil seinale, jätke klassiruumi ainult väike valguseallikas ja joonistage poolpimedas toas loomi
- valmistage naturaalseid värve mullast, savist, porist, liivast jne. Uhmerdage maa saadus võimalikult peeneks, segage hulka võrdses koguses vett ja PVA-liimi ning maalige selle seguga. Pintsliid tuleks pärast töö lõpetamist kohe pesta.
- kuidas eksponeerite valminud kunstitöid? Arutlege koos õpilastega

- _____

- _____

hindamine

tähelepanekud

PUNKT JA JOON

vaja läheb: *paber, harilik pliiats, viltpliiatsid või tušš ja linnusulg*

õppesisu

joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega
punkti ja joone kasutamine mustrite loomiseks
esemete kujutamine fantaasia järgi

mõisted

punkt – täpp või kirjavahemärk
joon – kitsas triip, kriips; ka liikuva punkti teekond
taust – kujutatavate figuride, esemete jms taga asetsev pind

eesmärk(gid)

eeldatavad õpitulemused

võimalikud seosed

käsitööõpetus – disain, lihtsate esemete kaunistamine
emakeel – teema: mina
matemaatika – geomeetrilised kujundid meie ümber

arutluseks

- kuidas punktist saab joon?
- kas joon ongi tegelikult punkt?
- milliseid erinevaid punkte ja jooni on olemas?

lisaks

- õpilased võiksid võrrelda kahe kunstniku töid ning leida erinevused ja sarnasused
- tunni alustuseks või teema jätkuks võivad õpilased käia tahvli juures erinevaid jooni joonistamas (“Minu punkt hakkab liikuma...”)
- kuidas on kõige lihtsam T-särki joonistada? Vaadake reaalselt särki, millistest geomeetristest kujunditest see koosneb. Arutlege, miks nimetatakse seda särki just T-särgiks
- punkti ja joone abil saab joonistada kõike ja luua ka põnevaid mustreid. Tähehdage, millised mustreid võib näha klassikaaslaste riietusesemetel? Kas leiata ka mõne joone ja punkti?
- kujundatud T-särgi võib ka välja lõigata ja värvilisele paberile kleepida
- T-särgi võib joonistada ka järgmiselt: tuleks võtta suur paber ja heita sellele pikali. Seejärel aitavad klassikaaslased üksteisel joonistada keha järgi paberile särki kuju. Pärast paberilt püsti tõusmist tuleks ühendada varrukaotsad ja kaelus. Särgi võib ka paberist välja lõigata

- _____

- _____

hindamine

tähelepanekud